מתוך "מעריות ב - סוכות", מאסף לעיצוי חינוך והוראה, ערכים: אליעזר אליהו שיים מפואל, בהוצאת המחלקה לחינוך ותרבות תורנים בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים, תשרי תש"ל

ח. א. זוטא / הקהל בירושלים

— — — ונחו הלבבות הפועמים, שקט סער השמחה, פסקו ההקפות, וכל העינים מוסבות אל ארמון המלך, לעבר „העליה", שמשם, מהעיר העליונה, יופיע המלך ובני לוייתו אל העזרה, אל הבימה המוכנה לכבודו מאתמול, להקריא מעליה את „פרשת הקהל".

נעמדו סביב הבימה בחורי חמד מכל פינות הארץ: בני ערבות הירדן השזופים והאמיצים, צעירי מדבר־יהודה בעלי הצמות הארוכות והעינים המבריקות, יושבי השפלה רחבי־החזה ומוצקי־הכתפים, וילידי ההרים הגבוהים והחסונים, ועל ידם פרחי הכהונה לבושי הבדים, — וכמו עומדים כולם להגן על מלכם היקר.

ההר מצפה, השמחה הרועשת נהפכה לדומיה עמוקה.

וגדולה צפיית הצירים. האומללים! עוד טרם זכו לראות מלך ישראל בהדרו. חיי נעוריהם עברו עליהם בתקופת שלטון הזדון של הנציבים, תחת שוט השוטרים שבאו לגבות מסים וארנוניות ועל אודות מלך ישראל רק בספרי קדשם קראו: „מלך ביפיו תחזינה עיניך", ואך זקניהם סיפרו להם, שראו בימי ילדותם, לפני כיבוש פומפיוס, את המלך האומלל הורקנוס — ונפשם תצפה ותכלה...

ומתלחשים הם: היבוא המלך בלוית שוטרים אחווי חרב הסוככים על ראשו? ומה מלבושו? בודאי ילבש ארגמן, מתנת הקיסר, כתר מלכות בראשו ושרביט מושל בידו, וחרב צמודה לו על יריכו...

רעד עבר בין הנאספים לרבבות: — הגשר המחבר את העיר העליונה לארמון המלך נפתח, ושומרי החצר יצאו מן הארמון מול הר־הבית.

ויפה התהלוכה: שומרי החצר לבושי רקמות הולכים בראש, אחריהם שר הצבא הזקן שלה ובני לוויתו ואגריפס העלם בן המלך ביניהם — ואחריהם האורחים החשובים אריסטובול מחלקידה אחי המלך, הנשיא האלכסנדרוני, ראש קהילת מצרים, חלקיה הגדול, משנה למלך בגליל העליון, וכהנים וסגנים אצילי העדות וראשי מעמדות...

וכולם מחפשים בעיניהם את נושא הנזר, הלבוש ארגמן — את המלך...

בין רבן גמליאל הזקן ובין הפילוסוף ידידיה האלכסנדרוני צועד איש גבוה, פניו מביעים צער עמוק, אבל גם מרץ ואומץ לב, לבוש הוא בגדים לבנים ועליהם טלית מצוייצת שכולה תכלת, על ראשו צניף טהור, ועל רגליו סנדלים מרוקמים חוטי תכלת ומשי לבן.

— הוא אגריפס, הוא המלך!...

רגע כאילו הורגש אי־רצון בין ההמונים, שהורגלו לראות שרי רומא בכל בגדי תפארתם, בארגמן שמלותיהם הסרוחות והמרוקמות זהב, בכלי זינם הנוצצים שעל ירכותיהם... אך בו ברגע הבין העם, זקן ונער, כי לא לפני אחיו יתהדר מלך ישראל. לא בבגדיו יתפאר ויתגאה — כאדם שמתחטא לפני קונו הוא בא, כאח וכחבר הוא מופיע לעמו היהודי.

מתוך "מציעות ב - סוכות", מאסף לעיוני חינוך ומורשה, שנתיים. אליעזר אליצור וחיים תפואל, בהוצאת המחלקה לחינוך ומרכזות תנועים בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים, תשרי תשל"ג

ומטר מחיאות כפים וסער קריאות: „יחי המלך! הידד, אגריפס! יחי מלכנו!" פרץ מפי רבבות ההמונים שעל ההר.

הוארו פני המלך והוא צועד בטוחות, מרכין ראשו לצדדים לאות תודה, לבו חזק בקרבו ורוחו אמיץ. עובר הוא את כל העזרה עד אמצע החצר, משתחווה לעומת שער המזרח של ההיכל והולך למקום הבימה, למשמע קולות הקילוס של הגברים ולניפנוף המטפחות והצעיפים של הנשים אשר על היציעות.

המלך עולה על הבימה ואחריו כל גדולי ישראל: הכהן הגדול לבוש בגדי שרד מתנוצצים, רבן גמליאל הזקן, נשיא הסנהדריה הגדולה, הנשיא האלכסנדרוני, אריסטובול אחי המלך וחתנו, הפילוסוף ידידיהו, רבן יוחנן בן זכאי, חלקיהו הגדול, אגריפס בן המלך וזקני העדות שבגלילים.

וביניהם נדחק הנזיר, פרוע ובעל התלתלים, הקנאי „שמעון הצנוע", וכולו רועד ומתרגש ומביט בעינים בוערות אל המלך, כאילו חפץ לשרפו באשן...

המלך עומד על הבימה. מרכין ראשו מול העם, שהוסיף לברכו בברכת „הידד" ובמחיאות כפים סוערות, וישב על כסאו, ואחריו כל אורחיו.

בפתח ההיכל נראה חזן הכנסת, כשהוא יוצא ונושא את ספר התורה בידו. הוא קרב ועולה אל הבימה ונותנו אל הנשיא האלכסנדרוני; הלז קם ומקבל את ספר התורה בחרדת־קודש ומוסרו לר' גמליאל, וזה לכוהן הגדול, והכוהן הגדול למלך, כשהוא קם בענוה ואוחז בספר הקדוש ונושקו ברגש לעיני כל העם.

למראה הכבוד הזה לתורת ישראל מאת המלך חרד לב העם באהבה... זכרו ימי הורדוס וארכילאוס „מלכי הנכר", שהתורה הקדושה לא היתה נחשבת בעיניהם, — ונפש רבבות הנאספים תכלה למלך הצדיק העומד לפניהם.

ויעמוד המלך ופניו נגד כל קהל־ישראל, ובקול רם בירך את ברכת התורה הנהוגה ובקול צלול התחיל קורא בנעימה, קורא וגולל, גולל וקורא:

„וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים בְּמֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת: בְּבוֹא כָל־יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם: הַקְהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיָרְאוּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וּבְנֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלָמְדוּ לְיִרְאָה אֶת־יְיָ אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לָרִשְׁתָּהּ:"[1])

דומית קודש שוררת על הר הבית. עשרות אלפים ראשים מורמים, כל פה פעור, כל אוזן קשבת, למקרא צוואת הרועה הנאמן, שכאב רחמן חינך ולימד את עמו־חביבו; העינים תלויות לפי הדובר, לפי המלך, והלב פועה באהבה רבה.

והמלך מרים את קולו:

„שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד!"[2])

1) דברים לא י, יג.
2) שם ו, ד.

מתוך "מעיינות ב - מוכתל", מאסף לעניני חינוך והוראה, ערכים: אליעזר אליהו צימים ומשאל, בהוצאת המחלקה לחינוך תורני בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים, תשרי תשי"ג

והעם כאיש אחד עוטפים את ראשיהם בטליותיהם, כורעים על ברכיהם ומשתחווים מול שער המזרח של ההיכל הפתוח ולוחשים ברגש:

"בָּרוּךְ שֵׁם־כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד!"

והמלך מוסיף:

"וְאָהַבְתָּ אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:" (3)

וההמונים ממלמלים חרש אחרי המלך את התפילה הנצחית הזו, התפילה הקשורה בכל נימי חייו של העם ומזמן עתיק, מזמנו של המחוקק הגדול איש האלוהים.

והמלך גולל וקורא:

"...רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְיָ אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הִיא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים וכו': " (4)

והמלים יוצאות מלב רגש, מלב אוהב ומאמין בדברים הכתובים, לב שסבל ונוכח לדעת, כי דברי ה' אמתיים הם וקדושת עולם יצוקה בהם.

והעם שומע ומקשיב, אינו מתנועע, כאילו ראש אחד לו בעל רבבות עינים בוערות לוחשות. רק הנשים־האמהות שעל היציע האחוות את ילדיהן על זרועותיהן ועל ראשן, הן מפריעות קצת, בהשתיקן את עולליהן ובצוותן עליהם להביט אל המלך ולהקשיב לדבריו.

והמלך גולל וקורא, וקולו רועד.

"כִּי תָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּה בָּהּ וְאָמַרְתָּ אָשִׂימָה עָלַי מֶלֶךְ כְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתָי: שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אָחִיךָ הוּא: " (5)

קולו של המלך הושפל ועיניו זולגות דמעות...

רגע כאילו קפא ההר, הורגשה מועקה בלב ודומיית מוות שררה, — ופתאום וכל ההמון השוקט פרץ כקול מים רבים:

3) שם ו, ה—ט.
4) שם ד, ה—ו.
5) שם יז, יד—טו.

מתוך "מעריכות ב - סוכות", מאסף לעניני חינוך והוראה, עורכים: אליעזר אלימי וחיים תמיאל, בהוצאת המחלקה לחינוך מערכות תורניים בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים, תשי"ט

— אגריפס, אחינו אתה!...

והקול נשנה ושולש, הלך והתחזק, ומארבע קצות ההר ומכל עבריו נשמע ההד:

— אל תתיירא, אגריפס, א—חי—נו אתה, א—חי—נו אתה, א—חי—נו!

ומעל עזרת נשים נשמע קול הנשים המיבבות בשמחה וקול עולליהן הצועקים:

— א—חי—נו אתה, א—חי—נו! — — —

והמלך עודנו בוכה — דמעות הצער נתחלפו בדמעות שמחה וגיל. לרגע זה חיכה כל ימי מלכותו!

לא נכרי הוא כזקנו הורדוס, או כדודו ארכילאוס — אחי העם הוא, כיונתן וכשמעון החשמונאים, כהורקנוס הזקן, — בן לאלה שעזרו לעם, שהצילוהו מן היוונים, שנתנו לו את חירותו.

ברגע זה — והמלך הקדיש את כל חייו לעמו האומלל־המאושר, שכמוהו סבל, כמוהו ראה רעות רבות וצרות, ואלהים חלצו מן המיצר; כל חייו מסורים לעמו הגדול, שבעמקי לבו אהבו גם בנעוריו, גם בימי הולולותו ושכרונו...

וההמונים עודם צועקים ומתריעים: א—חי—נו אתה, אגריפס, אל תתיירא — א—חי—נו!...

החזנים הניפו בסודרים והמלך גמר את קריאתו:

...„וְהָיָה כְשָׁבְתּוֹ עַל כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ וְכָתַב לוֹ אֶת־מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־סֵפֶר מִלִּפְנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם: וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בוֹ כָּל־יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן יִלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהָיו לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לַעֲשׂוֹתָם: לְבִלְתִּי רוּם־לְבָבוֹ מֵאֶחָיו וּלְבִלְתִּי סוּר מִן־הַמִּצְוָה יָמִין וּשְׂמֹאוֹל לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים עַל־מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל:" 6)

נגמרה הקריאה. המלך בירך על התורה, בירך את העם בדברי שלום וישב על כסאו עייף ושמח, ולבו המה בקרבו.

ברגע זה — ו„שמעון הצנוע" הנזיר בעל התלתלים, התנפל לפני המלך, חבק את רגליו ובקול בוכים קרא: — אגריפס, אחינו אתה, אחינו, אחי, אחי!

דמעותיו עצרו בעדו מלדבר...

אגריפס התרגש מאוד למעשה „שונאו" זה, מיהר והקימו, נשקו על ראשו ויקרא לו: „אחי, אחי!" וישיבהו אצלו על כסאו...

למראה ענוותנותו של המלך לא עצר העם ברגשותיו, וכל האוכלוסים, כל הרבבות שעל ההר הזדעזעו. כולם סבו את הבימה, הקיפוה מכל צד, התחילו לרקוד ולחול סביב, השתדלו לנגוע בכף טליתו של המלך, להחוות קידה לפניו, וכולם שרים בקול:

כָּבוֹד לָךְ, אַגְרִפַּס, לְיָהּ וּלָךְ, הַמֶּלֶךְ,
קָלוֹס לָךְ, אָחִינוּ, לְיָהּ וּלָךְ, אָחִינוּ!

6) שם שם, יח—כ.

www.daat.ac.il

מתוך "מעיינות ב - סוכות", מאסף לעניני חינוך והוראה, עורכים: אליעזר אליעזר מיים תמיאר, בהשאלת המחלקה לחינוך ותרבות תורניים בגולה של ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים, תשרי תשל"ג

והקיפה השירה את כל ההר, גברה ההתלהבות ועלתה למעלה ראש, התחזקו הריקודים בקול תודה ורינה, בגילה וברעדה סביב נקודה התיכונה — סביב המקדש, המזבח ובימת המלך.

רגשות אהבה־אין־קץ למלך כאלה, מסירות למולדת, למקדש ולכל קדשיהם לא ראה הר־המוריה מלמטה ושמי־ירושלים הכחולים מלמעלה זה זמן רב...

(מתוך „יום הקהל")

עורי עורי

מלל. ישעיהו נב,א' נעימה אלכסנדר מלכיאל

בטעם יזות

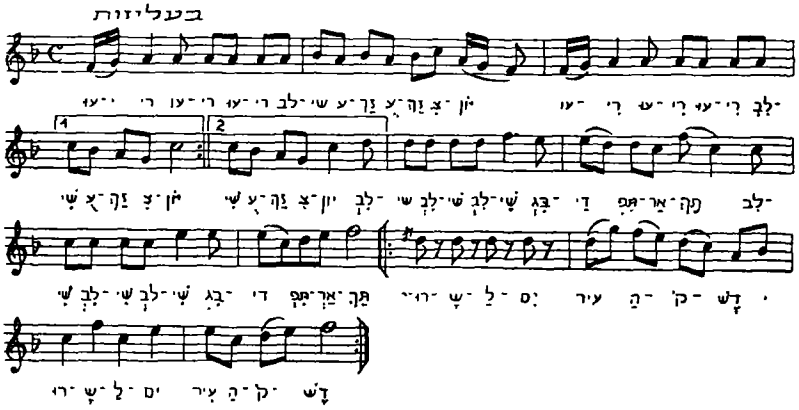

יוסף השם עליכם

מלל תהלים קט"ו י"ד-ט"ז נעימה. עממית
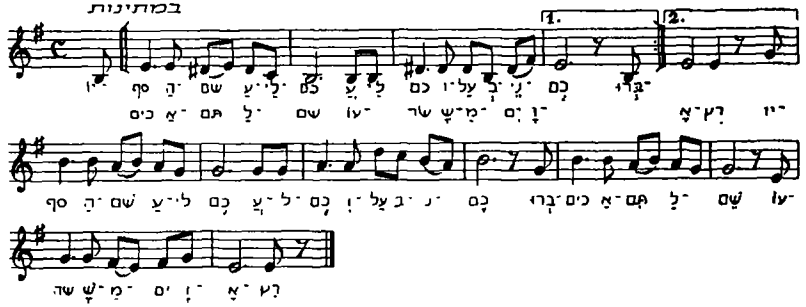
בסוזינות